

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Šiais laikais, kai emigruoti iš Lietuvos tampa gero tono ženklų, kai žmogaus pasilikimas gyventi Tėvynėje kone visuotinai suvokiamas kaip jo nesėkmė, kai lietuvaičiai skuba keisti savąją prigimtine pasaulėjauta, moralę, bet kokias priklausomybę lietuvių tautai liudijančias skirtybes (netgi pavardes!), labai reikia nacionalinį nubudimą, sugrįžimą, ne reklaminę ir ne butaforinę meilę Lietuvai bylojančių pavyzdžių - liudijimų, kad lietuvių tautos žmonės dar geba išgirsti savy kraujo balsą, dar išdrįsta atsiliiepti, pašaukti lietuvių liaudies dainos, senove alsuojančio piliakalnio ar bičiuliško žvilgsnio, kuriame - ugnelė, sergstima nuo pat alkaviečių laikų. Ir, ačiū Dievui, tokių pavyzdžių esama! Kviečiame drauge pasidžiaugti JAV gimusios ir augusios aštuoniolikmetės lietuvaitės Rafaelės Šedytės laišku, kurį ji parašė vos mėnesį paviešėjusi savojoje protėvių žemėje - kurį ji parašė tvirtai apsisprendusi grįžti gyventi Lietuvoje - gyventi Lietuvai.

Žilvino Montvydo nuotr.

Rafaelė Šedytė: Lietuva - mano širdyje!

„Prieš keletą metų mama internetiniame tinklalapyje parodė man nuotrauką, kurioje medžių lapuose atsispindėjo rudens spalvomis nuspalvinta Lietuvos trispalvė. Mamos akyse mačiau tą nuostabą, kuri kiek vėlėliau vaikišku smalsumu aplankė ir mane. Gamtos žaisme - medžių lapuose - atsispindėjo nuostabiausias meno kūrinys. Ir tai buvo Mūsų trispalvė. Gimiau ir užaugau Čikagoje - lietuviškame Amerikos mieste, lietuvių šeimoje. Šeštadieniais lankiau Čikagos lituanistinę mokyklą, pas mus dažnai svečiuodavosi muzikantai ir įvairūs žmonės iš Lietuvos, kurių aš nelabai ir pamenu. Jaučiu, kad dar tada, kai buvau visai maža, jie įskiepijo meilę lietuviškai muzikai bei lietuviybei, kuri dabar prabudo ir išsi-skleidė.

Kartu su tėvais nuo mažumės lankydavau Lietuvoje, o pastaruosius ketverius metus svečiuodavomės kasmet. Kartą vaikystėje Lietuvoje praleidau visą vasarą. Jau tada supratau, kad lietuviškumas - tai dalis manęs, bet niekas nežiūrėjo į mane kaip į lietuvi. Žinoma, aš gerai nemokėjau lietuvių kalbos, bet pagrindinė problema buvo ta, kad niekas manimi netikėjo, visi laikė mane svetima, nors aš jaučiausi sava, tik nemokėjau išsakyti to, kas buvo mano viduje. O juk meilė Lietuvai visad ruseno mano mažoje širdelėje.

Daug ką mano gyvenime pakeitė ši vasara. Kai mama pasakė, kad vyksim mėnesiui į Lietuvą, svarsčiau, kad nenoriu būti ten taip ilgai, ką gi aš veiksiu toje Lietuvoje? Bet bilietai buvo jau nupirkti ir visgi tai buvo paskutinis šiaudas, bandant išlaikyti ryšį su Lietuva. Esu dėkinga savo dėdei istorijos profesoriumi Arūnui Gumuliauskui už rekomendaciją dalyvauti archeologinėje stovykloje-ekspedicijoje. Tai buvo geriausia, kas galėjo nutikti mano gyvenime. Viskas apsvirtė aukštyn kojomis - turėjau galimybę pamatyti tikrąją Lietuvą.

Visa prasidėjo, kai nuvažiauvau į Ivangėnų kaimą (Tauragės r.), Karšuvos piliakalnį, kur pirmiausia mane pasitiko vyras žaliais botais. Tai buvo archeologijos doktorantas Žilvinas Montvydas, kuris ir surengė

bei vadovavo stovyklai. Iš klausiau jo istorinės apžvalgos, ėlipau į piliakalnį ir kartu nuėjome prie darbo vietos. Ten jau darbavosi 12 studentų bei moksleivių. Mūsų kasinėjimai vyko piliakalnio papėdėje buvusioje gyvenvietėje. Tai buvo mūsų dienos darbas, bet labiausiai man įsiminė kartu praleistas laikas, vakarai jau uždarytoje Adakavo mokykloje, kur mes ir buvome apsistoję, bei žygis partizanų keliais. Kas rytą važiuodami į darbo vietą klausydavome man niekada negirdėtos lietuviškos muzikos. Tai leido man vėl prisiminti vaikystėje girdėtus muzikinius akordus namuose. Tai buvo tiltas į mano vaikystės prisiminimus, į mano lietuviybę. Visą iš naujo išgyvenau su vaikišku smalsumu ir aštuoniolikmetės suvokimu.

Pamačiau kitokią Lietuvą, labai gražią Lietuvą. Kiekvieną rytą sėdėdavau priekinėje automobilio sėdynėje ir grožėdavau miškais, lygumomis bei kalvelėmis. Kas rytą pajausdavau, lyg viską matau iš nau-

► **Pirmą kartą gyvenime pajaučiau, kad Lietuva manęs nebepaleidžia, aš - jos dalis**

jo, kitaip ir dar gražiau. O juk tai buvo tas pats kelias. Grįžtant mus pasitikdavo žalių medžių tunelis prie mokyklos, kurioje mes ir gyvenome. Simboliška, kad gyvenome mokykloje, iš kur vaikai semiasi mokslo žinių, ir štai aš šioje mokykloje kaip tas vaikas kroviausi naujų žinių lobyną, sužinojau daugybę istorinių faktų apie Lietuvą, supratau, kas yra tikra draugystė. Mano naujieji draugai leido man pirmą kartą patirti, kas yra dilgėlė! Staiga pajutau, kaip mano lietuvių kalba grįžta, pajutau, kad žmonės manimi tiki, kad galiu išsakyti, kas mano viduje, kad ne tik jaučiausi sava, bet ir esu sava.

Liepos 22 d., sekmadienį, šventėme Karaliaus Gedimino (vieno iš ekspedicijos dalyvių)

► Rafaelė Šedytė, 2017 m. spalio

gimtadienį. Karūnavome jį gėlių vainiku, supintu trijų merginų. Viskas vyko kalvoje saulėtą dieną. Mes ėjome aplink jį su senovine daina (sutartine). Galų gale aš pasijaučiau tikra lietuve. Buvo gera dalintis šiuo momentu su mano broliais ir seserimis. Po dainų mes susėdome ant žolės ir dalinomės šypsenomis. Šventės pabaigoje aš nusiridenau nuo kalvos it kupinas džiugesio vaikas. Pajutau ramybę savyje ir didžiavausi, kad esu lietuvi.

Vėliau mes nuėjome į mišką, man buvo pasakyta, kad manoma, jog čia buvo paslėptas partizanų archyvas ir vieta, kur ilsėdavosi laisvės kovotojai. Aš ėjau per mišką su vyru žaliais botais, ten mes

radome daug dalykų iš praeities: 5 kulkas, 2 rankinių granatų dalis, 3 Sovietų Sąjungos ženklukus ir kitus daiktus. Aš jaučiausi taip, lyg mes būtume prikėlę dalį istorijos. Kai liečiau dalykus iš praeities, jaučiau, kaip juos turėjusių žmonių tikėjimas, motyvacija ir dvasia pasiekė mane. Mes ėjome toliau per pelkes, grėsmingus medžius, kol priėjome rojaus kampelį žemėje. Giliai širdyje jaučiau, kad archyvas turi būti čia, jaučiau, kaip praeitis prisikelia dabartyje. Užmerkiau akis ir įsivaizdavau, lyg ilsėčiausi kartu su partizanais prie laužo, ir savyje jaučiau tą pačią ugnį, degančią jų širdyse. Tą akimirką išsklaidė telefono skambutis, kviečiantis mus sugrįžti. Grįždama pas kitus stovyklautojus jaučiausi stipresnė, turėjau daugiau pasitikėjimo ir naujų jėgų savoje širdyje. Nuostabius jausmus išgyvenau miške, kur galėjau prisiglausti prie didžiulio 300 metų senumo ąžuolo. Norėjosi ten būti ilgiau ir ilgiau, jausti senojo ąžuolo alsavimą ir ieškoti partizanų archyvo. Pirmą kartą gyvenime pajaučiau, kad Lietuva manęs nebepaleidžia, aš - jos dalis. Aš privalau sugrįžti čia, į SAVO nuostabiąją Lietuvą. Anksčiau neišgyventi jausmai ir potyriai skverbėsi vis giliau ir giliau į mano jauną sielą. Pirmą kartą savo naujųjų draugų padedama pajaučiau, ką reiškia būti lietuve, kad ir be taisyklingos kalbos. Nuostabūs žmonės padėjo patirti nuostabų jausmą - meilę tėvų kraštui, mažam žemės kampeliui.

Iš stovyklos turėjau išvažiuoti anksčiau. Keturias dienas buvau Lenkijoje, Vokietijoje ir Čekijoje. Vaikščiojau po Čekijos kalnus ir sakiau visiems, kad čia gražu, bet ne taip gražu kaip Lietuvoje. Nieko nenorėjau labiau kaip sugrįžti į ekspediciją. Po 14 valandų trukusios kelionės autobusu iš Lenkijos 3:30 ryte grįžau į Adakavą. Turėjau galimybę sugrįžti dar vienai dienai ir ja pasinaudojau.

Paskutinę naktį visi gulėjome ramiai pievelėje prie traškančio laužo ir žvelgėme į naktinį dangų. O kokios nuostabios Lietuvos žvaigždės, tokių tikrai niekada ne-

buvau regėjusi! Lijo žvaigždžių lietus - žvaigždės krito į žemę, o mes dainavome lietuviškas dainas. Tai buvo naujų jėgų šaltinis, kurį aš suradau tą naktį. Krintančios žvaigždės, kurios sujungė dangų ir žemę, lietuviška daina, kuri sujungė mus, lietuvius. Aš pažvelgiau į save kitomis akimis - supratau, kad kupina motyvacijos galiu pasiekti, ką tik panorėsiu. Tai buvo nuostabiausias mano gyvenimo akimirkos.

Grįžau į Čikagą su didžiuliu žinių bagažu ir kupina įspūdžių. Dabar kas rytą einu pasivaikščioti po gamtą, dažniausiai su lietuviška muzika ausyse, bet gamta čia ne tokia kaip Lietuvoje. Ten aš vaikščiojau basa, jaučiau žemę savo pėdomis. Ji buvo lengva. Čia žemė atrodo sunki ir kieta. Aš jos nejaučiu. Nejaučiu ir tokio ryšio su gamta, kokį jaučiau Lietuvoje.

Čikagoje pradėjau savanoriauti Lituanistikos tyrimo ir studijų centro archyve - padėdu skenuoti istorines nuotraukas. Vartydama senas fotografijas vėl pajaučiau ryšį su Lietuva, su jos praeitimi, atrodo, tarsi nuotraukose būtų mano broliai ir sesės. Noriu, kad šis ryšys su Lietuva pasiliktų manyje ir niekada nenutrūktų. Aš trokštu, kad Lietuva klestėtų, kad Lietuvos žmonės susitelktų ir padėtų savo nuostabiai šaliai išgyventi bet kokias negandas. Aš noriu, kad ateityje galėčiau savo vaikams pasakoti tuos pasakojimus, su kuriais pati užaugau. Aš noriu, kad Lietuvos žmonės pažvelgtų į savo šalį to smalsaus vaiko akimis ir pamatytų jos žavesį. Aš noriu, kad mano lietuviškos šaknys kerotų manyje, nes mano venomis teka lietuviškas kraujas. Aš noriu vėl ir vėl matyti Lietuvos dangų, žvaigždes, gamtą.

Čia, Amerikoje, aš iš tikrųjų pradedu suprasti, „kaip pasiekti kitą krantą, nepamiršus savo vardo“ (žodžiai iš grupės „Skylė“ dainos „Devynios baltos upės“). Aš nenoriu pamiršti savo vardo. Mano vardas man yra labai brangus. Aš - Rafaelė Šedytė. Aš esu lietuvi. Niekada to nepamiršiu. Aš tikiu, kad tai ne paibaiga, o tik pati pradžia.“

Parengė Rimvydas STANKEVIČIUS

Katalonai nori valstybės. O jei panorės Žemaitija, Vilnija?

Apie tai prie ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JU-DĖJIMO apskritojo stalo diskutavo buvęs užsienio reikalų ministras ir buvęs Seimo narys, ekonomikos mokslų daktaras Povilas GYLYS, Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras, pirmasis atkurto Lietuvos krašto apsaugos ministras Audrius BUTKEVIČIUS, Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras, buvęs Lietuvos ambasadorius Ispanijoje ir buvęs VSD vadovas Mečys LAURINKUS bei Seimo narys, užsienio politikos ekspertas Egidijus VAREIKIS. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G.JAKAVONIS: Ar katalonai turi teisę į nepriklausomybę?
PGYLYS: Manau, iš pradžių reiktų paminėti du dalykus: era, kurioje karpomas Europos žemėlapis, ir demokratijos problema Europos Sąjungoje. Aišku, kad Katalonijos istorija yra ne vienintelė ES: Šiaurės Italijoje - judėjimas, Škotijoje buvo referendumas, pavyzdžiui, Vidurio Europoje yra vengrų problema. Daugiau kaip milijonas vengrų gyvena Rumunijoje, maždaug 500 tūkst. vengrų gyvena Slovakijoje beveik palei sieną. Ukrainoje taip pat vyksta labai svarbūs procesai.

▶ Europos Sąjunga drąsiai reguliuoja agurkų formą ir išvaizdą. Bet apie demokratinius procesus nenori kalbėti

Povilas GYLYS
Buvęs Seimo narys, buvęs užsienio reikalų ministras, ekonomikos mokslų daktaras

Prisimenu, kaip prieš 20 ir daugiau metų buvo bijoma, kad vykstant tiems revoliuciniams procesams bus sutelktas sienos ir dėl to gali pradėti lietus kraujas. Buvo dedamos rimtos pastangos, kad neiškiltų vengrų klausimas. Ir apskritai tuo metu Vidurio Europoje buvo tam tikras nacionalizmo pakilimas. Buvo du dalykai: antikomunizmas ir nacionalizmas.

Aš Katalonijos referendume įvelgiu bandomą perdalti žemėlapi. Ir tai gali įvykti, nes Ispanijos valdžia nesielgia adekvačiai. Dabar važnuodamas klausiau „BBC World Service“, ką sakė Ispanijos karalius. Jis, galima sakyti, pasmerkę katalonus, pasmerkę referendumą, o tai, mano supratimu, tik gilina krizę. Aš tikėjaisi, kad karalius pasakys kokią nors vienijančią kalbą, o jis užėmė grynai vyriausybės, beje, frankistinio mąstymo (mažai gal kas Lietuvoje žino, kad tas mentalitetas Ispanijos gyvas), poziciją. Tada kita pusė, aišku, irgi užima radikalesnę poziciją. Juk yra sena taisyklė, kodėl, pavyzdžiui, kai kurie radikalai reikalingi dešiniams radikalams, - radikalizmas vienas kitą maitina.

Taigi noriu pasakyti, kad Europai tai irgi išbandymas, ne tik sienų prasme, kad jos gali būti sujungtos, bet ir demokratinio valdymo prasme. Šiandien iš europinės valdžios institucijų, svarbiausių Europos valstybių vadovų beveik nėra jokios reakcijos. Iš tikrųjų labai sunku reaguoti. Sako, tai yra Ispanijos vidaus reikalas. Beje, Rusija irgi užima tokią pat poziciją, nes tai irgi yra daugianacionalinė ir daugianacionalinė šalis. Ji vis tiek ju dėjinai irgi yra pavojingi. Manau, kad Europa akylai stebi tą procesą

ir tai gali būti rimtas precedentas. Man atrodo, kad Ispanijos dešiniųjų vyriausybė, atimdama dalį tų nuoliadų, kurios buvo suteiktos Katalonijai anksčiau, sumažino autonomiją. Ji padarė didelę klaidą ir užimdama labai kietą nederybinę poziciją per referendumą.

G.JAKAVONIS: Ispanijos vyriausybė tikėjosi, kad referendumas neįvyks, jei nacionalinė gvardija prieš žmones panaudos guminę kulkas, dujų užtaisus?

A.BUTKEVIČIUS: Ispanijos valdžia aiškiai nesuvaldė dviejų procesų - jėgos panaudojimo ir smurto. Jie supainiojo šituos dalykus. Kodėl taip įvyko? Todėl, kad jėgos buvo per mažai. Jeigu nori naudoti jėgą politiniam procesui stabilizuoti, jėgos turi būti tiek, kad būtų padengtas visas laukas ir sudoruojama su galimomis provokacijomis. O nacionalinė gvardija reaguoti į provokacijas. Ir tai, ką mes matėme, nebuvo tokie nekalti pasireiškimai. Kitaip snekant, jeigu aš, praedamas pro būrelį jaunų vyrų, vienam iš jų tvosiu per ausį ir paskui jie mane puls daužyt, opektorius nufilmuos tik tada, kai mane bus užpuolę. Tada visiems bus

laikų, ji sprendžiama įvairiausiais būdais, netgi neadekvačiais. Aišku, daug katalonų nemėgsta ispanų, nemylį ispanų centrinės valdžios, taip pat ir daugybė ispanų nemylį katalonų. Bet buvo pasirinktas principas, kuris nuolatos, beveik kelis dešimtmečius, kartojamas ir - ispaniškai skamba taip: „Meilės stoka negriauna šeimos ir šeima sudaryta išskaičiavimo būdu.“ Tai buvo kartojama, tuo principu gyvenama.

Šiaip katalonai po Franko mirties ir po labai ilgo kultūrinio teroro jų atžvilgiu turėjo teisę būti respublika. Ji galėjo tai pasirinkti, kada buvo pereinamasis laikotarpis po Franko. Jis tęsėsi dar 5 metus, tada Ispanijoje buvo sudaryta pereinamoji vyriausybė ir rengiama Konstitucija. Rengiant Konstituciją katalonai dalyvavo, buvo sudaryta netgi Katalonijos vyriausybė iševijoje.

Be to, buvo tuo metu prisiminta visa Katalonijos istorija. Katalonija pradėjo savo nepriklausomybės kelią kaip ir Lietuva. XIX amžiaus pabaigoje - XX amžiaus pradžioje atsirado pirmosios rimtos studijos apie katalonizimą. Tada prasidėjo kalbos kilimas, kultūros kilimas, paskui atsirado Katalonijos Maironis ir taip toliau. Viskas vyko, galima sakyti, labai pakylėtai.

Bet prasidėjo pilietinis karas, jo metu Frankas žiauriai elgėsi ir su baskais, ir su katalonais. Net gatvėje buvo uždrausta kalbėti tiek baskų, tiek katalonų kalbomis.

Ir tik po Franko, pereinamuoju 5 metų laikotarpiu, katalonai sutiko, kad būtų surastas koks nors naujas variantas. Žinoma, nuolat buvo daugybė tautinių, kultūrinių, autonomijos, jos dydžio ir kitų klausimų, buvo tiek priimta įstatymų, nuo kada ir kokios teisės įsigalioja. Negalima sakyti, kad centrinė Ispanijos valdžia visą laiką mojav'o rankomis, ji nežinojo, kaip tai spręsti. Todėl buvo viskas paskandinta masiniuose susitarimuose, dokumentuose, visokiuose pereinamuosiuose laikotarpiuose. Tiek daug tų derybų būta. Karalius Jonas Karolis atliko milžinišką vaidmenį 1981-ųjų perversmo metu, kai iš esmės buvo padėtas taškas ir atseit nacionaliams nesutarimams autonomijos klausimu. Jeigu dabar Jonas Karolis būtų aktyvioje politikoje, aš manau, jis būtų kalbėjęs kitaip. Jis būtų kalbėjęs prieš tai, prieš įvykstant, nes visą laiką taip darydavo, paleisdavo tokią didelę diplomatinę mašiną. O dabar elgesys visiškai neteisingas.

▶ Ispanijos lyginti su kitomis šalimis labai neskubėčiau, nes Ispanija yra jautri tautiniam terorizmui

E.VAREIKIS: Ispanijos monarchija yra ne šiaip sau, ji yra labai svarbi. Man atrodo, 1962 metais, kai buvo bandomų padaryti karinį perversmą, būtent Jonas Karolis, katalonai, anglai ir taip toliau. Remėdamasi tar televiziją, ji sustabdė. Iš tikrųjų manau, kad šiaandien jis būtų elgėsis truputį kitaip.

Bet aš norėčiau į problemą pažiūrėti šiek tiek globaliau, ne ką padarė konkretūs žmonės. Maždaug prieš 25-30 metų, jeigu žiūrėtume formaliai, atsirado tokia koncepcija kaip istorijos pabaiga. Ji labai visiems patiko. Nes kai nebus karo,

▶ REAKCIJA. Katalonijos nepriklausomybės rėmėjai spalio 10-ąją mitinge Barselonoje džiaugsmingai sutiko Katalonijos prezidentą Karlesą Pučdemoną, pranešųj, kad pasirašyta nepriklausomybės deklaracija, bet džiaugsmas akimirksniu išblėso išgirdus, kad sustabdytas jos vykdymas

visi gyvens laimingai, politika bus koncentruota į biudžeto formavimą. Tie, kurie kūrė istorijos pabaigą, manė, galbūt ir nuoširdžiai, kad visi bus laimingi, nebus karų ir toje istorijos pabaigoje buvo, jeigu atsimenate,

ropos Sąjunga yra sutrikusi: ar laikyti, kad istorija pasibaigė ir tai yra Ispanijos vidaus reikalas, ar laikyti, kad istorija nepasibaigė ir vis dėlto tai nėra vidaus reikalas? Šioje vietoje mes dabar ir susstojame.

Dabar Ispanijai yra toks pasirinkimas. Aš klausiu: kas yra Ispanija? Ar Ispanija yra ispanų, tai yra kas-titų, taip jie vadina save, valstybė kaip mums reformuoti Ispaniją. Valdžia sako: mes tokių projektų nesvarstome, nes tokie projektai svarstymė nenumatyti, jų nėra generaliniame plane. Bet mes, sako, rinksim parašus. Rinkit, vis tiek nėra numatyta generaliniame plane.

Po referendumo situacija paastrėja. Sako, mes jau surinkom parašus ir mes tą projektą įgyvendinsim. O kita pusė sako, kad neleišk jokių projektų, jų nėra ir nebus. Taigi situacija paastrėja nuo dialogo, kuris buvo galimas (ir iš esmės vyko, gal tik nežinome), iki dabartinės situacijos, kai tapo aišku, kad dialogo nebus.

Matau, kad Katalonijos pusė kalba apie tarpininkavimą, kaip ir mes Lietuvoje vis tikėjome, kad atsiras kažkokia Islandija, kuri tarpininkaus. Madrido valdžia kol kas sako: nereikia jokių tarpininkų, čia mūsų vidaus reikalas. Ir dabar Eu-

▶ Barselonoje katalonų pavadinti ispanu būtų tas pat, kaip lietuvi - iš Tarybų Sąjungos...

Gediminas JAKAVONIS
Žalgirietis

Bet Ispanijos lyginti su kitomis šalimis labai neskubėčiau, nes Ispanija yra šalis, kuri yra jautri terorizmui, ypač tautiniam terorizmui.

G.JAKAVONIS: Bet Barselonoje katalonų pavadinti ispanu būtų tas pat, kaip lietuvi - iš Tarybų Sąjungos...

E.VAREIKIS: Atsimenu vieną dalyką iš mūsų lietuviško gyvenimo. Rodos, buvo 1988 metai. Krepšinio taurė „Žalgiris“ žaidė su „Barselona“. Kai „Barselona“ atvažiavo į Lietuvą, visi apie juos sakė - ispanų klubas. Paskui labai pykome, kai „Žalgiris“ nuvažiavo į Barseloną, o jie sakė, kad rusų komanda atvažiavo.

G.JAKAVONIS: Stiprėjant Europos federalizmui tautiniai dalykai vėl iškilis ir pirmąją vietą?

PGYLYS: Manau, kad ta filosofija, kuri šiaandien Europoje yra domiuojanti - liberalizmas, individualizmas, - neleidžia Europai susiorientuoti. Tautos yra svarbios, jos turi taip pat savisaugos instinkta, kaip ir kiekvienas iš mūsų individualiai. Šeima, beje, turi socialinės savisaugos instinkta. Taigi tas katalonų judėjimas ir kyla iš tautos savisaugos instinkto. Aišku, tie instinktai gali reikštis ir protingai, ir nelabai protingai.

Beje, neužmirškime formalių rezultatų: referendume dalyvavo maždaug 40 procentų, iš jų 90 procentų, pirminiais duomenimis, balsavo „už“. Bet tai yra mažiau negu pusė. Atkreipkite dėmesį, čia yra juridinė problema, nors referendumas yra auksčiausia demokratijos forma, tiesioginė demokratija.

Kita vertus, Ispanijos valdžios ir Europos nenorėjimas įsiterpti ir patarti už durų, ko gero, labai neviešinant, kad jūs iš tikrųjų problema gilinate, o ne ją sprendžiate, manau, ir buvo viena iš klaidų. Tad šiaandien mes turime tokią situaciją, kai Europos Sąjunga iš tikrųjų yra filosofiška sutrikusi, nežino, ką daryti. O katalonai jaučia, jie sako, mes išeisim iš Ispanijos sudėties, bet liksim Europos Sąjungoje ir NATO. Mažutė Katalonija, kad ir didesnė už Lietuvą du kartus, dabar vis tiek jaučia, kad vienai ar kitaip bus po šituo skėčiu. Bet tas skėtis nežino, ką daryti. Subtili situacija: jeigu per daug kišiesi - blogai, jeigu nesikiši - irgi blogai.

Primučiu, kad Europos Sąjunga drąsiai reguliuoja agurkų formą ir išvaizdą. Bet kai pradedama kalbėti apie demokratinius procesus, Dabar Ispanijai yra toks pasirinkimas. Aš klausiu: kas yra Ispanija? Ar Ispanija yra ispanų, tai yra kas-titų, taip jie vadina save, valstybė kaip mums reformuoti Ispaniją. Valdžia sako: mes tokių projektų nesvarstome, nes tokie projektai svarstymė nenumatyti, jų nėra generaliniame plane. Bet mes, sako, rinksim parašus. Rinkit, vis tiek nėra numatyta generaliniame plane.

Po referendumo situacija paastrėja. Sako, mes jau surinkom parašus ir mes tą projektą įgyvendinsim. O kita pusė sako, kad neleišk jokių projektų, jų nėra ir nebus. Taigi situacija paastrėja nuo dialogo, kuris buvo galimas (ir iš esmės vyko, gal tik nežinome), iki dabartinės situacijos, kai tapo aišku, kad dialogo nebus.

Matau, kad Katalonijos pusė kalba apie tarpininkavimą, kaip ir mes Lietuvoje vis tikėjome, kad atsiras kažkokia Islandija, kuri tarpininkaus. Madrido valdžia kol kas sako: nereikia jokių tarpininkų, čia mūsų vidaus reikalas. Ir dabar Eu-

▶ Turiu sutikti, kad veikia grupuotė, kuri ignoroja bendrijų, tarp jų ir tautų, svarbą. Ir tai ne vienos Katalonijos, bet ir mūsų problema

Audrius BUTKEVIČIUS
Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras, pirmasis atkurto Lietuvos krašto apsaugos ministras

klausomi. Tas visiems yra žinoma. Į tai piktybiškai nereaguojama Ispanijoje arba reaguojama neadekvačiu būdu. Aš teigiū, kad ispanai turėjo 7 metus padaryti namų darbus. Lygiai tas pat ir kalbant apie Europos Sąjungą. Tas visiems buvo žinoma ir buvo žinoma paskutinį dešimtmetį, **PGYLYS:** Manau, kad ta filosofija, kuri šiaandien Europoje yra domiuojanti - liberalizmas, individualizmas, - neleidžia Europai susiorientuoti. Tautos yra svarbios, jos turi taip pat savisaugos instinkta, kaip ir kiekvienas iš mūsų individualiai. Šeima, beje, turi socialinės savisaugos instinkta. Taigi tas katalonų judėjimas ir kyla iš tautos savisaugos instinkto. Aišku, tie instinktai gali reikštis ir protingai, ir nelabai protingai.

Beje, neužmirškime formalių rezultatų: referendume dalyvavo maždaug 40 procentų, iš jų 90 procentų, pirminiais duomenimis, balsavo „už“. Bet tai yra mažiau negu pusė. Atkreipkite dėmesį, čia yra juridinė problema, nors referendumas yra auksčiausia demokratijos forma, tiesioginė demokratija.

Kita vertus, Ispanijos valdžios ir Europos nenorėjimas įsiterpti ir patarti už durų, ko gero, labai neviešinant, kad jūs iš tikrųjų problema gilinate, o ne ją sprendžiate, manau, ir buvo viena iš klaidų. Tad šiaandien mes turime tokią situaciją, kai Europos Sąjunga iš tikrųjų yra filosofiška sutrikusi, nežino, ką daryti. O katalonai jaučia, jie sako, mes išeisim iš Ispanijos sudėties, bet liksim Europos Sąjungoje ir NATO. Mažutė Katalonija, kad ir didesnė už Lietuvą du kartus, dabar vis tiek jaučia, kad vienai ar kitaip bus po šituo skėčiu. Bet tas skėtis nežino, ką daryti. Subtili situacija: jeigu per daug kišiesi - blogai, jeigu nesikiši - irgi blogai.

Primučiu, kad Europos Sąjunga drąsiai reguliuoja agurkų formą ir išvaizdą. Bet kai pradedama kalbėti apie demokratinius procesus, Dabar Ispanijai yra toks pasirinkimas. Aš klausiu: kas yra Ispanija? Ar Ispanija yra ispanų, tai yra kas-titų, taip jie vadina save, valstybė kaip mums reformuoti Ispaniją. Valdžia sako: mes tokių projektų nesvarstome, nes tokie projektai svarstymė nenumatyti, jų nėra generaliniame plane. Bet mes, sako, rinksim parašus. Rinkit, vis tiek nėra numatyta generaliniame plane.

Po referendumo situacija paastrėja. Sako, mes jau surinkom parašus ir mes tą projektą įgyvendinsim. O kita pusė sako, kad neleišk jokių projektų, jų nėra ir nebus. Taigi situacija paastrėja nuo dialogo, kuris buvo galimas (ir iš esmės vyko, gal tik nežinome), iki dabartinės situacijos, kai tapo aišku, kad dialogo nebus.

Matau, kad Katalonijos pusė kalba apie tarpininkavimą, kaip ir mes Lietuvoje vis tikėjome, kad atsiras kažkokia Islandija, kuri tarpininkaus. Madrido valdžia kol kas sako: nereikia jokių tarpininkų, čia mūsų vidaus reikalas. Ir dabar Eu-

nacionalinių valstybių vaidmens. **M.LAURINKUS:** Kokie gali būti tolesni žingsniai? Aišku, dabar centrinė valdžia Ispanijoje nori permesti galvos skausmą į Europą, į Briuselį. Bet Briuselyje pasisakyti konkrečiai šiuo klausimu nei A.Merkel, nei E.Makronui nelabai kad anksčiau ar vėliau šitas klausimas bus sprendžiamas. Taigi noriu pasakyti, kad bet kokioje metodologijoje egzistuoja pagrindinis principas, figūra, fonas. Ir negalima vertinti to, kas vyksta su katalonais, nematant fono. O fonas tai yra ir Europos Sąjunga, ir kitų politiniai dariniai, kurie suinteresuoti įvykiais Europos Sąjungoje. Mes kažkaip pabėgame nuo šito klausimo. Nes labai patogiu kalbėti apie katalonus, apie *durnus* ispanus, kurie nedaro namų darbų.

Egzistuoja tam tikra ideologinė platforma, kuri lemia Europos Sąjungos vystymąsi. Ir apie šią ideologinę platformą reikia kalbėti, nes mes nebevertiname visų įvykių ideologinės prasmės. Gyvenę Tarybų Sąjungoje, mes kažkaip nuvertiname ideologiją todėl, kad mes susidūrėme su jos bankrotu. Ji visą laiką mums buvo kišama kaip kažkas tokio, Tarybų Sąjungos komunistų partijos istorijos ar marksizmo pavaldul. Ir mes išmokome j tai žiūrėti kaip į tokį nieko nelemiantį fenomeną, nes žmonės, nors ir girdi visas šitas tiesas, vis dėlto gyvena savo gyvenimu.

Deja, ideologija išskirtinai svarbi. Sakykime, yra svarbu, kokia grupuotė Europos Sąjungą formuoja ir iš kokių pozicijų ją veikia. Aš turiu sutikti, kad veikia grupuotė, kuri ignoroja bendrijų, tam tikrų visuomeninių darinių, tarp jų ir tautų, svarbą. Ir tai ne vienos Katalonijos, bet ir mūsų problema. Valstybės, kurios iš esmės Europoje yra nacionalinės valstybės, beveik visos gimusios kaip nacionalinės XIX šimtmečio viduryje. Netgi ne pirmoje pusėje. Iki to laiko buvo laikomasi kitos koncepcijos, kad valstybė tai yra karalius. Aplinkui karalių būriais įvairių grupuočių lyderiai, ir tokiai valstybei visiškai nesvarbu, kokios tautos priklauso, yra siuzerenai ir vasalai, ir visi ku puikiausiai gyvena.

Tik XIX šimtetyje atsirado šitie dariniai, kurie išsprogdino senąjį pasaulį. Bet pagrindinės Europos valstybės ir liko tokios, kokios buvo. Tiek Ispanija, tiek Didžioji Britanija, tiek Prancūzija. Iš tikrųjų daugiatautės valstybės, kur vėda šitie katilai. Ir to nežvelgdami ir nebandydami suvokti, mes ir toliau turėsime tokio pat lygio sprogiū, kokie įvyko Katalonijoje.

Bet būdamas provokatoriumi iš prigimties, noriu pasakyti, kad šitie reiškiniai yra naudingi Europos Sąjungos integracijai. Nes neįmanoma integruoti Europos Sąjungos ir paversti jos E.Makrono (E.Macron) vizijoje matoma federaline valstybe su savo kariuomene, su savo atskira politika iš esmės nesusilpninus

gos užduotis. Šiandien Europos Sąjunga vadovaujasi liberalia filosofija, kuri grįšta reakcijomis, o ne proaktyviu reaguavimu. Aš nežinau detalių, gal kartais kokie nors Europos lyderiai, kurie nebuvo užsiėmę vidaus rinkimais, pvz., A.Merkel, kalbėjosi su ispanais. Nes tai yra bendra europinė problema.

Kodėl mes esame Europos Sąjungoje? Kad būtų galima spręsti pačias svarbiausias saugumo problemas. O čia yra saugumo problema. Kaip išlikti tautoms, kaip išlikti valstybėms. O liberaliojoje filosofijoje yra individas. Kai kuriama federacija menkinant nacionalinių valstybių galias, manau, daroma strateginė klaida. Galima eiti kitu keliu. Vadinasi, nacionalinės valstybės, kurios dabar sudaro Europos Sąjungą, valstybių sąjungą, pamažu gali vis daugiau įgyti federacijos bruožų. Bet tai turi būti daroma atsivėlgiant į nacionalinių valstybių interesus. Antara, žvelgiant į europinio saugumo problematiką reikia išvengti kraujo praliejimo pertvarkant Europos žemėlapi. Kol kas aš šito nematau.

Baigsiu tais dviem principais, kurie visiems žinomi: tautų apsisprendimas ir teritorinis vientisumas (sienų neliečiamybė). Jungtinės Tautos buvo įkurtos ir tie abu principai buvo įrašyti. Kai reikėjo dekolonizuoti pasaulį, veikė tautų apsisprendimo klausimas. Paskui žmonės, rimti lyderiai, suvokė, kad vis dėlto ribos turi būti protingos. Turi išlikti ir valstybiniai dariniai, ir nacionalinės vertybės, ir t.t. Šiandien aš nematau, kad būtų šių dviejų principų konkretizacija, kaip juos derinti konkrečiose situacijose. Jei-o apie Andalūziją nėra ko kalbėti. Bet kas šiuo metu Andalūziją dažo žaliai? Dažo vadinamoji „Islamo valstybė“, žaliai žemėlapi dažo.

O šiaip sutinku, kad problema niekada neišnyks. Ir Ispanija tai žino. Mes galvojome, kad kartu su Katalonija bus išspręsta ir problema su baskais. Ne, niekas neišspręsta. Baskai dar pretenduoja į dalį Prancūzijos. Bet dar yra Galisija. Galisija vien dėl to nenuėjo Katalonijos keliu, nes pusė Galisijos emigravo. Galima sakyti, neliko valstybės. Ekstremadūra silpna ekonomiškai, o apie Andalūziją nėra ko kalbėti. Bet kas šiuo metu Andalūziją dažo žaliai? Dažo vadinamoji „Islamo valstybė“, žaliai žemėlapi dažo.

▶ Aišku, dabar centrinė valdžia Ispanijoje nori permesti galvos skausmą į Europą, į Briuselį

Mečys LAURINKUS
Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras, buvęs Lietuvos ambasadorius Ispanijoje ir buvęs VSD vadovas

A.BUTKEVIČIUS: Reikia pasakyti, kad apie pusę milijono katalonų gyvena Prancūzijoje. Ir prie sienos. Nematyti šito aspekto tiesiog neįmanoma.

G.JAKAVONIS: Lietuva turi Vilniaus, Klaipėdos kraštus... A.BUTKEVIČIUS: Dėl Ribentropo-Molotovo pakto.

PGYLYS: Galima paprasčiau - per Staliną.

G.JAKAVONIS: Bet turime Vilnij, kurioje visą laiką bandoma bruzdėti. Ar neturėsime savų problemų?

PGYLYS: Sunku būtų surasti Europoje šalį, kuri didesniu ar mažesniu mastu neturėtų tokių problemų. Pvz., kai aš pamačiau lenkiškoje spaudoje pašu projektus, kuriuose yra ne tik Lvovo, bet ir Vilniaus vaizdai, man tai buvo rimtas signalas. Pvz., aš suprantu, kad signalizuojama. Signalizuojama strategiškai. Aušros vartai Lenkijos oficialiame dokumente, tiksliau, jo projekte. O ką tai reiškia? Tai užuomina apie sienų perkirpimą. Tai reiškia, kad gali būti labai judri scenarijai. Tikiuosi, proto užtekas.

Čia, beje, būtų Europos Sąjun-

Antrosios lietuviškos religijos muziejaus įkūrėjas Leonas Karaliūnas

Ačiū, mielieji, kad vykdote tokį projektą, kad išaukštinate Lietuvos patriotus, žmones entuziastus, kurie negailėdami išlaidų, asmeninio laiko ir entuziazmo dirba kruopštų, dažnai neatlyginamą darbą dėl mūsų visų, dėl ateities kartų ir tautos palikimui. Šį kartą noriu tarti pagiriamąjį žodį joniškėčiui - 1-ojo Lietuvoje Krepšinio muziejaus įkūrėjui Leonui Karaliūnui.

Jau nuo 1973 m., kai L.Karaliūnas pradėjo dirbti sporto metodistu Joniškių melioracijos statybos valdyboje, Joniškių miestelis pradėjo garsėti kaip originalių sportinių varžybų organizatorius. Leono sugalvoti, niekad šalyje nevykdyti rąstų pjovimo čempionatai, „Ištvermingiausio Lietuvos stipruolio konkursai“ (1992-2003) buvo ne kartą rodomi per įvairias Lietuvos televizijas, reportažai apie renginius mirgėdavo respublikinės spaudos puslapiuose. Dalyvauti Joniškyje organizuojamose stipruolių varžybose atvykdavo šiuo metu pats stipriausias pasaulio žmogus Žydrūnas Savickas, Saulius Brusokas ir kiti žinomi šalies galiūnų sporto atletai. Dėl L.Karaliūno sumanymo žiūrovai stipruolių varžybose matė dalyvaujančius net du olimpinis disko metimo čempionus Romą Ubartą ir Virgilijų Alekną. Informaciją apie Joniškyje 12 metų organizuotų stipruolių konkursus randame L.Karaliūno knygoje „Stipriausi Lietuvos vyrai“.

L.Karaliūnas yra įkūręs tris krepšinio sporto klubus - „Siekį“, „Žiemgalių ainius“, „Krepšinio legendas“. Yra surinkęs istorinę medžiagą apie Joniškių rajono futbolą ir krepšinį bei išleidęs apie tai knygas „Odinio kamuolio pavilioti“, „Mažos ir didelės krepšinio žvaigždės“. Šio krašto patrioto sąrašė jau parašytos ir išleistos 23 knygos apie šalies ir pasaulio krepšinį, futbolą, galiūnų sportą. Leonas daug dėmesio skiria šalies sporto istorijai, taip pat savo gimtojo miesto, rajono istorijai. Tai atsispindi jo išleistose knygose: „Atsiminimai apie Joniškių gimnaziją“, „Senasis Joniškis: fotografijos raida nuo 1895 iki 1945 metų“, „Senasis Joniškis: žmonės ir vaizdai, 1877-1945 m.“, „Žagarė“ (I leid. 2006 m.), „Žagarė“ (II leid. 2015 m.), „Senas miestas prie Sidabros“, „Gražėjantis Joniškių miestas“.

► Tai puikus pavyzdys, kaip vieno žmogaus dėka Lietuvos krepšinis, jo istorija išaugo į platų storiųmenį ažuolą, tvirtai įsišaknijusį lietuvių tautos kultūriniame gyvenime

2009 m. L.Karaliūnas įkūrė pirmąjį šalyje krepšinio muziejų. Čia jau veikia 4 ekspozicijų salės, gausybė eksponatų, vedamos ekskursijos ir edukacinės pamokos jaunajai kartai.

Čia visi muziejaus lankytojai supažindinami su mūsų šalies krepšinio istorija. Gausu ir žinomaisių pasaulio krepšininkų, jų sportinių batelių, marškinėlių. Aukso, sidabro

ir bronzos spalvomis spindi šalies krepšinio legendų Justino Lagunavičiaus, Modesto Paulausko, Valdemaro Chomičiaus, Zitos Bareikytės, Angelės Rupšienės, Vitalijos Tuomaitės iškovoti medaliai. Muziejaus stendus puošia olimpinų čempionų Arvydo Sabonio, Šarūno Marčiulionio, Rimo Kurtinaičio, Valdemaro Chomičiaus marškinėliai ir bateliai su jų autografais.

Atskiras stendas skirtas vienam žinomaisių Lietuvos krepšininkų - V.Chomičiui. Čia matome visus šalies krepšinio legendos iškovotus medalius. Vertingiausias jų - olimpinis aukso medalis, iškovotas 1988 m. olimpinėse žaidynėse Seule (Pietų Korėja). Taip pat įrengta vieta Lietuvos kurčiųjų krepšinio rinktinės pergalems pažymėti. Čia regime iš Joniškių kilusio Arvydo Bareikio visus medalius, iškovotus pasaulio, Europos ir olimpinėse žaidynėse.

Akys sustoja ties šalies krepšinio pradininkų Stepono Dariaus (1926-1927), Konstantino Savicko (1936) išleistomis krepšinio taisyklių knygelėmis. Patraukia stendas, skirtas Lietuvos krepšinio profesorii Stanislovui Stonkui, su vertingais asmeniniais eksponatais, padovanotais Krepšinio muziejui. Čia yra ir garsiausio pasaulio krepšininko Maiklo Džordano autografas, dedikuotas S.Stonkui.

Didžiulę vertę turi Lietuvoje gimusios (Zarasuose) garsiausios pasaulio krepšininkės (10 kartų Europos, 3 kartus pasaulio, 2 kartus olimpinė čempionė) Uljanos Semionovos 49 dydžio sportiniai bateliai.

Europos, olimpiniai ir pasaulio čempionai, atvykę į muziejų, palieka Lietuvos vėliavos spalvų delnų atspaudus ant specialios krepšinio aikštelės, esančios ant Krepšinio muziejaus lubų.

Krepšinio muziejuje įrengta speciali salė „Lietuvos krepšinio auksas“. Salės sienos skirtos 1937, 1939, 1997 m. (mot.), 2003 m. Lietuvos krepšinio rinktinės pergalėms Europos krepšinio čempionatuose paminėti. Salėje „auga“ stipriausias mūsų krašto medis - ažuolas, ant kurio šakų regime giles. Ant kiekvienos gilės aukso raidėmis išgraviruotas visų Europos krepšinio čempionų pavardės. Lankytojai gali prisėsti ir prie olimpinio čempionų stalo. Prie jo, lankydamiesi muziejuje, jau sėdėjo 5 olimpiniai čempionai.

Pasinaudodamas savo išradinguumu ir negailėdamas laisvalaikio, Leonas sukūrė neįtikėtina įdomią ir prasmingą šalies krepšinio istorijos ekspoziciją. Surinkta unikali šalies ir užsienio žaidėjų, trenerių sportinių trofėjų kolekcija. Tai puikus pavyzdys, kaip vieno žmogaus dėka Lietuvos krepšinis, jo istorija išaugo į platų storiųmenį ažuolą,

Redakcijos archyvo nuotr.

tvirtai įsišaknijusį lietuvių tautos kultūriniame gyvenime.

Muziejų jau aplankė daugiau kaip 30 tūkst. žmonių ne tik iš Lietuvos, bet ir Latvijos, JAV, Kanados, Rusijos, Baltarusijos, Švedijos, Suomijos, Estijos, Norvegijos, Naujosios Zelandijos, Brazilijos, Australijos ir kitų šalių.

Krepšinio muziejus pristatytas Lietuvos ambasadoje Londone (Didžioji Britanija) ir Maskvoje (Rusija). Pristatymai vyko Rygoje (Latvija), Sankt Peterburge (Rusija), įvairiuose Lietuvos miestuose ir rajonuose. Čia pabuvojo Lietuvos tautinio olimpinio komiteto prezidentas Artūras Poviliūnas, FIBA Europos generalinis sekretorius Naras Zanolinis, olimpiniai, pasaulio ir Europos čempionai. Tarp muziejaus lankytojų - ir žymūs šalies žmonės: Lietuvos operos grandas Virgilijus Noreika, aktorius Juozas Budraitis, profesorius Donatas Katkus, režisierius Gytis Padegimas, politikas Andrius Kubilius, vyskupas Eugenijus Bartulis, kunigas Ričardas Doveika, mokslo istorikas Libertas Klimka ir kt.

Apie Krepšinio muziejaus kūrimą, šalies krepšinio istorinius laimėjimus

L.Karaliūnas išleido knygą „Krepšinio legendų muziejus“ (2014 m.).

Šio žmogaus dėka kas ketveri metai Joniškyje šalies moksleiviams vyksta žinomo šalies krepšininko, krepšinio profesoriaus, daugelio knygų autoriaus Stanislovo Stonkaus „Krepšinio žinovo“ konkursas šiam garbiam ir daug Lietuvos krepšiniui nusipelnusiam žmogui atminti.

Prieš trejus metus L.Karaliūnas ėmėsi dar vieno asmeninio projekto. Norėdamas įrodyti, kad krepšinis yra lietuvių gyvenimas, išvaikščiojo kiekvieną Joniškių rajono gyvenvietę, kaimą, įėjo į kiekvieną žmonių gyvenamą kiemą ir nufotografavo 903 čia esančius krepšinio lentas, krepšinio žaidimo instrukcijas, krepšinio lankus, pritvirtintus ant pastatų sienų. 2016 m. išleido knygą „Iš kiemo į didįjį krepšinį“, kur publikuojamos ne tik minėtos krepšinio lentos, bet ir rašoma apie svarbiausias Lietuvos krepšinio pergales tarptautinėje arenoje, Krepšinio muziejų. Ką tik atėjo žinia, kad ši knyga pateko į Lietuvos rekordų knygą. Taip pat pagamintas ir Krepšinio muziejuje eksponuojamas albumas (70 x 50 cm) su visų 903 Joniškių rajono gyvenviečių krepšinio konstrukcijomis.

Šio žmogaus rūpesčiu išleisti kalendoriai: „Senasis Joniškis“, „Žagarė“, „Aukstinė žinia Europai 1937“, „Joniškio futbolui - 80“, „Krepšinio muziejus“. Pagaminta daugiau kaip 40 proginių atvirukų apie sportą ir Joniškių miestą.

L.Karaliūnas yra surengęs savo fotografijų parodas Rygoje (Latvija), Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Joniškyje.

Šie metai mūsų šaliai jubiliejiniai: šalies krepšinis mini šios sporto šakos atsiradimo 95-metį. Taip pat sukanka 80 metų, kai Lietuvos krepšininkai pirmą kartą Rygoje 1937 m. laimėjo aukso medalius II Europos krepšinio čempionate. Šia proga L.Karaliūnas išleido knygą, surengė fotografijų parodą ir sukūrė 60 min. trukmės dokumentinį filmą „Pirmieji čempionai“. Šiuo metu parodos, knygos ir filmo pristatymai jau įvyko Joniškyje, Rygoje, Šiauliuose, Klaipėdoje, Vilniuje spalio 14 d. 12 val. vyks Karininkų ramovėje. Lapkričio 30 d. pristatymas vyks Kauno istorinėje prezidentūroje.